ตำนานพระธาตุเชิงชุม

ขุนกิระมัยสิทธิการ

(กู่แก้ว พรหมสาขาณสกลนคร)

ผู้เรียบเรียง

พิมพ์แจกอุทิศเป็นทาน

พิมพ์ครั้งแรก ๑๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๔๘๐

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ทรงธรรม

ถนนลิขิต ตำบลคุลิต ข้างวัดเบญจมบพิตร พระนคร

784

700
dooiqq

แผนกที่ ๑๕

ได้รับจาก .....

เมื่อ ...../...../.....

เลขที่ ๙๘๒

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา
๑๖ ธ.ค. ๒๕๓๑

ตำนานพระธาตุเชิงชุม

ขุนถิระมัยสิทธิการ

(กู่แก้ว พรหมสาขาณสกลนคร)

ผู้เรียบเรียง

พิมพ์แจกอุทิศเบ็นทาน

พิมพ์ครั้งแรก ๑๐๐๐ เล่ม

พ. ศ. ๒๔๘๐

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ทรงธรรม

ถนนลิขิต ตำบลดุสิต ข้างวัดเบญจมบพิตร พระนคร

เลขหมู่ 294.3135
ส451 ต
เลขทะเบียน 4b 3295 9344
d00194

คำนำ

อันพระธาตุเชิงชุมนั้น ถ้าได้อ่านดูตำนานแล้ว ก็เสมือนหนึ่งเพชร์น้ำงาม หากแต่ตกลงอยู่ในปลักหนอง ยังไม่มีผู้ใดมองเห็น จึงมิได้โกยขึ้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ถ้าหากว่ามีผู้แนะนำให้ชาวสกลนคร หรือตลอดจนชาวต่างถิ่นได้มองเห็นเสียบ้างแล้ว ข้าพเจ้าก็เชื่ออย่างเหลือเกินว่า จะเป็นโบราณวัตถุอันประเสริฐยิ่งกว่าประเสริฐเด่นขึ้น เหตุผลอันนี้จึงกระตุ้นเตือนให้ข้าพเจ้า ค้นคว้าหาตำนานพระธาตุเชิงชุมมาพิมพ์ขึ้นไว้ให้เป็นเรื่องราว เพื่อเกริ่นข่าวให้พี่น้องร่วมโลกทั้งหลาย ได้พิจารณาและช่วยกันสถาปนาค้ำจุนโบราณวัตถุอันนี้ขึ้นไว้ ให้เป็นศรีสง่าแด่พระพุทธศาสนาอันตั้งอยู่ในภูมิภาคหนึ่งของสยามประเทศโดยแท้ ที่จังหวัดสกลนคร

ในการเรียบเรียงตำนานพระธาตุเชิงชุมนี้ ข้าพเจ้าได้อาศัยค้นคว้ามาจากตำนานนิทานกาเผือก ประกอบ

เข้ากับตำนานนิทานอุรังคธาตุพนม รวบรวมขึ้นไว้
หวังจะให้ถาวร ยั่งยืนอย่างหาน้อยมิได้ ฉะนั้น
ก็เกรงตำนานนี้จะเสื่อมสูญไปหาหลักฐานวินิจฉัยได้
โดยยาก

อนึ่งตำนานนี้ ได้รับความช่วยเหลือ จาก
ท่านขุนบำรุงนิกรกิจ (ปาน) เมียบำนาญ สกลนคร
ช่วยตรวจทานแก้ไขจนใช้ได้ จึงขอขอบพระคุณไว้
ในที่นี้ด้วย

กุศลผลทานมีนี้ อันข้าพเจ้าพึงได้รับจากการ
สร้างตำนานนี้ ข้าพเจ้าขออุทิศให้แด่มารดาบิดาครู
ของพระองค์ สมเด็จพระบรมสาสดาจารย์เจ้า จง
ถ้วนหน้าเทอญ

สกลนคร
๑ กันยายน ๒๕๘๐

ถิระมัยสิทธิการ (กู่แก้ว พรหมสาขาณสกลนคร)
ผู้เรียบเรียง

คำปรารภ

ด้วยเหตุที่ ท่านขุนถิระมัยสิทธิการ (กู่แก้ว) กรรมการพิเศษจังหวัดสกลนคร ส่งร่างตำนานฉะบับนี้ให้ข้าพเจ้าช่วยตรวจ ทั้งอนุญาตให้ข้าพเจ้าแก้ไขและตกเติมได้โดยความรู้ความเห็น เพื่อช่วยให้ตำนานฉะบับนี้เป็นการกระทัดรัดแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ข้าพเจ้าจึงคิดว่านับเป็นกุศลผลบุญของข้าพเจ้าอันยิ่งใหญ่ ที่บันดาลดลให้ท่านผู้ค้นคว้าหาเรื่องราวต่าง ๆ มาประกอบผสมประดิษฐ์ติดต่อสร้างเป็นองค์ตำนานของพระเจดีย์องค์นี้ขึ้น แล้วยังหวลคิดว่าข้าพเจ้าเป็นผู้มีค่าในทางนี้อีกคนหนึ่งจึงขอให้ช่วยตรวจ แม้ข้าพเจ้าจะเป็นผู้อย่างไรก็ตาม แต่เมื่อได้รับเกียรติถึงเพียงนี้ ข้าพเจ้าก็ต้องเบิกบานอยู่ด้วยความปีติ ที่จะโน้มน้อมพร้อมด้วยสริระหฤทัยเอาใจปลงลงจดจ่อต่อตำนานนี้ โดยความรู้ความสามารถ

เพื่อหมายมุ่งช่วยผดุง ให้ตำนานฉบับนี้ได้เพื่องฟู
ชูเด่นชิ้นในท่ามกลางพุทธสาสนิกบริษัทในกาละต่อไป

ข้าพเจ้าได้รวบรวมสติตั้งพิริยะกิจทุกทิศทาง
วางดวงจิตต์ลงแนบสนิทกับตำนาน ตรวจพิจารณ์
ทุกถ้อยคำจนตลอด หลายเที่ยวหลายทอดหลายทบ
ทวนล้วนแต่ถ้อยคำอันมีค่า ถอดเอามาแต่พุทธเทศนา
อันที่ควรศรัทธาปะสาทะทุกอย่าง ไม่มีทางที่จักอ้าง
ว่าสงสัย ขอน้อมกายใจลงเคารพนอบนบอนุโมทนา
ทุกทิวาราตรีกาล

อันตำนานพระเจดีย์องค์นี้ แม้มีอยู่แต่พุทธกาล
แล้วก็ดี ก็ไปจมอยู่ในคำภีร์นั้น ๆ อันมิได้เพื่องฟู
ชูเด่นชิ้นมาแก่ตาโลก แม้หลายชั่วมนุษย์สุดจักคณนา ไม่เห็นมีใครจักค้นคว้า ประกอบเป็นตำรา
ให้แพร่หลาย ปละปล่อยให้พระเจดีย์องค์นี้ตกอับ
นับเกือบสามพันปี ถึงองค์พระเจดีย์จะตระหง่านอยู่
ก็จริง แต่เมื่อขาดประวัติอันชัดแจ้งแห่งคุณประโยชน์

ก็เลยขาดความรุ่งโรจน์โชตนาการ ขาดการทำทาน
ที่จักพาให้รุ่งเรือง ให้เป็นเครื่องอับพับลับลี้ไม่มีแสง
ก็บัดนี้มีท่านขุนถิระมัยสิทธิการ เกิดศรัทธากล้า-
หาญ คุ้ยเขี่ยค้นคว้าหาตำนาน ได้จากหลายสถาน
หลายแห่งมาประดิษฐ์ต่อแต่งขึ้นเป็นองค์ตำนานเรียบ-
เรียงแต่ต้นจนอวสาน ล้วนแต่ความจริงทุกสิ่งทุก
ประการ จักพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ โฆษณาแก่
พุทธบริษัททั่วไป นับว่าเป็นกุศลอันใหญ่ไพศาล ช่วย
พระพุทธสาสนากาลให้รุ่งเรือง จนต่อเนื่องถึงห้าพัน
พระวัษษา ข้าพเจ้าขอน้อมอนุโมทนาในกุศลอันเลิศ
ขอกุศลอันประเสริฐจงคุ้มครอง แม้ท่านขุนหากต้อง
ประสงค์จำนงค์ใด ขอจงให้ได้สำเร็จทุกประการเทอญ

ด้วยความเคารพนับถือของ

ขุนบำรุงนิกรกิจ (ปาน)

ตำนานพระธาตุเชิงชุม

จตุภควา พุทธปาทเจติยัง ปัญจปาทวรัง ฐานัง อหัวทามิ

ในสมัยครั้งหนึ่ง สัตถาอันว่า องค์สมเด็จพระ-สัมมาสัมพุทธโคดมบรมครูเจ้าของเรา พระองค์เสด็จสำราญพระอิริยาบถอยู่ในวิหารพระเชตุวนาราม ใกล้กับเมืองสาวัตถีมหานคร ครั้งนั้นพระมหา-อานนท์เจ้ากับพระภิกษุสงฆ์ ๕๐๐ รูป ทูลถามเหตุอุบัติบังเกิดแห่งพระพุทธเจ้า ซึ่งได้มาตรัสเป็นพระพุทธเจ้าในภัทรกัปนี้ถึง ๕ พระองค์ มากกว่ากัปในอดีตอนาคต (ปาง) ครั้งนั้นองค์สมเด็จพระ-ควันตบพิตร จึงมีพระพุทธฎีกาตรัสพระสัทธรรมเทศนาเรื่องนิทานกาเผือกขึ้นแสดงว่า เมื่อก่อนสาสนาพระพุทธเจ้าประทุมบุตรสัมมาสัมพุทธเจ้าอัน

ล่วงไปแล้ว ยังมีพระโพธิสัตว์เจ้า ๕ พระองค์พี่น้อง ได้เสวยพระชาติเป็นลูกกาเผือก คือครั้งนั้น ยังมีท้าวมหาพรหมองค์หนึ่ง จุติจากชาติอันเป็นพรหมชั้นสุทธาวาส มาบังเกิดเป็นกาเผือก ทรมานพระชาติในชมภูทวีป ตามบุพพกรรม นางกาเผือกตัวนั้นได้ไปทำรังที่ต้นไม้อุทุมพร ไม้เดื่อ ริมแม่น้ำคงคานที นางกาเผือกถ่ายฟองออกวันเดียวมี ๕ ฟอง ๆ กาเผือกทั้ง ๕ ฟองนั้น พระโพธิสัตว์เจ้า ๕ พระองค์พี่น้องมาอุบัติบังเกิดในฟองไข่กาเผือกด้วยกรรมกุศล นางกาพักกกไข่นั้นอยู่ครบไตรมาส ๓ เดือน ไข่ก็ไม่แตกไม่เบาะ นางกาอดทนความหิวไม่ได้ ก็เที่ยวไปหาอาหารเลี้ยงชีพในวันนั้น เกิดอุบัติเหตุลมพายุห์ใหญ่พัดมาทางทิศเหนือ อุดร ทั้งห่าฝนก็ตกมาหนัก ลมพายุห์ก็พัดหักต้นไม้เดื่อลงไปในแม่น้ำคงคา ลมซ้ำพัดเอาไข่กาเผือกให้พรากจากกันไปคนละหนละแห่ง

ไข่ฟองที่ ๑ ไปตกค้างอยู่ที่เกาะไก่ริมหนองหาร หลวง แม่ไก่ในเกาะนั้นเอาไปพักไปกก ก็เกิดเป็นไก่ผู้เผือกตัวหนึ่ง ให้นามตามโคตรของแม่เลี้ยงว่า กุกุสันโธ

ไข่ฟองที่ ๒ ไปตกค้างอยู่ที่เกาะนาคแห่งหนึ่ง ริมแม่น้ำคงคา แม่นาคในเกาะนั้นเอาไปพักไปกก ก็เกิดเป็นนาคผู้เผือกตัวหนึ่ง ให้นามตามโคตรของแม่เลี้ยงว่า โกนาคมโน

ไข่ฟองที่ ๓ ไปตกค้างอยู่ที่เกาะเต่าแห่งหนึ่ง ริมแม่น้ำคงคา แม่เต่าในเกาะนั้น เอาไปพักไปกก ก็เกิดเป็นเต่าผู้เผือกตัวหนึ่ง ให้นามตามโคตรของแม่เลี้ยงว่า กัสสโป

ไข่ฟองที่ ๔ ไปตกค้างอยู่ที่บ้าโคแห่งหนึ่ง แม่โคในบ้านั้นเอาไปพักไปกก ก็เกิดเป็นโคผู้เผือกตัวหนึ่ง ให้นามตามโคตรของแม่เลี้ยงว่า โคตโม ฯ

ไข่ฟองที่ ๕ ไปตกค้างอยู่ที่สวนตรีพราหมณ ชาวศักยราชในแว่นแคว้นเมืองกรุงอุดรบัญจมหานคร พราหมณ์ ๓ สหายไปเที่ยวชมสวน จึงพบไข่นั้นเห็นแปลกกว่าไข่สัตว์ธรรมดา พราหมณ์ทั้ง ๓ ก็เอาไปให้นางสิงหพราหมณีทั้ง ๓ ผู้เป็นภรรยาพักกกไว้ที่บ้านของตน ไข่นั้นแตกเบาะก็บังเกิดเป็นมนุษย์ผู้ชายผู้หนึ่งมีรูปโฉมผิวพรรณ์งดงามบริสุทธิ์ยิ่งกว่ามนุษย์ทั้งหลาย นางสิงหพราหมณีทั้ง ๓ ให้นามตามโคตรสกุลของตนผู้เป็นแม่เลี้ยงว่า อริยไมตรีบุตร อริย แปลว่า ชาติอริยก หรือวงษ์อริยเจ้า ไมตรี แปลว่า พราหมณ์ทั้ง ๓ มีไมตรีจิตต์ต่อกันเป็นอันดี

ครั้นเมื่อลมเซาสงบแล้ว นางกาเผือกก็รีบกลับมาสู่รังของตน เห็นต้นไม้เดื่อที่ทำรังอยู่นั้นหักลงในน้ำ รังไข่ของตนน้ำก็พัดหายไป นางกาเผือกมีความโทมนัสยิ่งนัก ถึงกับอกแตกแยกออกเป็น ๒ ซีก ถึงแก่มรณกรรม แล้วไปบังเกิดเป็นพรหม

อยู่ชั้นสุทธาวาส ปรากฏนามว่า ท้าวพกามหา-
พรหมมีอายุยืนได้ ๘ หมื่นปี ด้วยเดชะผลกุศลอันตน
ได้สร้างสมอบรมไว้หลายชาติ ก็มีในกาลนั้นแล

พระโพธิสัตว์เจ้าทั้ง ๕ พระองค์ อันแม่ไก่ แม่
นาค แม่เต่า แม่โค และนางพราหมณีภรรยาตรี
พราหมณ์เลี้ยงไว้นั้น ต่างองค์ก็เจริญวัยขึ้นได้
๑๖ ขวบบริบูรณ์ นางแม่เลี้ยงต่างก็เล่าให้บุตรของ
ตนฟังตามเหตุอันมี พระโพธิสัตว์เจ้าทั้ง ๕ พระองค์
เมื่อได้ฟังสุนทรวาจาของมารดาเลี้ยงดังนั้นแล้ว ก็
ต่างองค์ต่างคิดว่า เราอยู่ด้วยแม่เลี้ยงของเรา ก็
คงไม่เห็นหน้าแม่เกิดของตนเป็นแน่ คิดแล้วดังนั้น
ต่างองค์ก็กล่าวสุนทรวาจา ลาแม่เลี้ยงไปเที่ยวหา
แม่เกิด ถ้าไม่พบก็จะรักษาศีลเมตตาภาวนาปรารถ-
นาพระพุทธภูมิ แม่เลี้ยงก็กล่าววาจาให้พรอนุญาต
ตามความปรารถนา และสั่งว่าเมื่อสำเร็จพระพุทธภูมิ
เจ้าอย่าละทิ้งนามโคตรของแม่เลี้ยงเจ้าเกิด พระโพ-

ชิสัตว์เจ้าทั้ง ๕ พระองค์ ต่างก็ได้รับพระอนุญาต
มารดาเดียงของตน ต่างองค์ก็เที่ยวไปหาแม่เกิด
มีในกาลนั้นแล

ปฐโม กุกุสันโธ พระโพธิสัตว์เจ้าองค์ที่ ๑
เมื่อเที่ยวไปหาแม่เกิดของตนไม่พบ จึงคิดว่าเราจะ
กลับไป รักษาศีล จำเริญเมตตาภาวนา อยู่ที่ เกาะไก่
ซึ่งเป็นถิ่นของแม่เดียง เมื่อพระองค์กลับไปถึงเกาะ
ไก่ได้เห็นต้นไม้ชัยพฤกษ์ต้นหนึ่ง มีดอกใบร่มเงา
อันดีเป็นร่มนิยสถานอันอุดม พระองค์ก็เข้าไปสมา-
ทาน รักษาศีล สร้างสม พรหมวิหาร อยู่ใต้ ร่มไม้ ชัย-
พฤกษ์ ปรารถนาพระพุทธภูมิไม่นานเท่าใด

ฑุติยโกนาคมโน พระโพธิสัตว์เจ้าองค์ที่ ๒
เมื่อเที่ยวไปหลายหนหลายแห่ง เมื่อไปถึงเกาะไก่
ได้เห็นไก่นิ่งหลับตาอยู่ที่ร่มไม้ชัยพฤกษ์ โกนาคม-
โนนาคได้เห็นก็คิดว่าไก่เคยเป็นอาหาร จึงด้อมเข้า
ไปจะกัดเอาไก่เป็นภักษาหาร ไก่รู้สึกจึงถามว่าท่าน

จะทำไมแก่เรา นาคตอบว่า เราจะกัดเอาท่านเป็นภักษาหาร ไก่กล่าวว่า เออ ถ้ากระนั้นจงหยุดอยู่หน่อยเถิด พอให้เราภาวนาเมตตาพรหมวิหารจบบทก่อน นาคได้ฟังดังนั้นก็นึกประหลาดใจ ว่าไก่ไม่มีความกลัว นาคจึงถามว่า ท่านภาวนาพรหมวิหารนั้น ปรารถนาเพื่อประสงค์สิ่งใด ไก่ตอบว่า ปรารถนาเพื่อประสงค์พระพุทธภูมิ เพื่อจะได้พบแม่เกิดของเรา นาคถามต่อไปว่า นามโคตรและมารดาเกิดของท่านชื่อใด ไก่บอกนามโคตรมารดาเสียงของเรากุกุสันโธ มารดาเกิดของเรานั้นชื่อใดก็ไม่ทราบ แม่เสียงบอกว่าได้ไปพบไข่ฟองหนึ่งไม่รู้ว่าไข่อะไร ลมพัดมาตกอยู่ที่เกาะไก่นี้ แม่ไก่ก็เอาไข่นั้นไปพักไปกก เราก็เกิดมาเป็นไก่เผือก จึงถามารดาเสียงมารักษาศีลภาวนาอยู่ในที่นี้ เมื่อนาคได้ฟังดังนั้นก็มีความปีติชื่นบานใจ เพราะได้รู้ว่าไก่เป็นพี่ของตน เอานามของแม่เสียงเป็นนามโคตรอย่างเดียวกัน นาค

จึงขอสมาทานศีลจำเริญเมตตาภาวนาสร้างสมอบรมพระบารมีอยู่ด้วยกันกับไก่ไม่ช้าไม่นานเท่าใด

ตติย กัสสโป พระโพธิสัตว์เจ้าองค์ที่ ๓ อันแม่เต่าเอาไปเลี้ยงนั้น ได้เที่ยวไปหาแม่เกิดของตนหลายหนหลายแห่งไม่พบ เมื่อไปถึงเกาะไก่ได้เห็นไก่กับนาคซึ่งเป็นสัตรูกันและอยู่ด้วยกัน โดยความปรองดองสมาคมกันดี เต่าเห็นเป็นการอัศจรรย์จึงเข้าไปถาม ไก่กับนาคจึงเล่าให้เต่าฟังแต่ต้นจนอวสาน เต่าได้ฟังดังนั้นจึงรู้ว่าไก่กับนาคเป็นพี่ของตน เกิดฟองไข่อันเดียวกัน เอานามแม่เลี้ยงเป็นนามโคตรอย่างเดียวกัน เต่าจึงขอสมาทานศีลสร้างสมอบรมพระบารมีอยู่ด้วยกันต่อมา ไม่ช้าไม่นานเท่าใด

จตุโถ โคตโม พระโพธิสัตว์เจ้าองค์ที่ ๔ อันแม่โคเอาไปเลี้ยงนั้น เดินเที่ยวไปหาแม่เกิดของตนหลายหนหลายแห่งไม่พบ เมื่อไปถึงเกาะไก่ได้เห็นไก่กับนาคและเต่าอยู่ด้วยกัน รักใคร่ไมตรีต่อกันดี โคเห็นนึก

แปลกใจเพราะสัตว์ต่างชาติมาอยู่ด้วยกันเป็นอันดี โค
จึงเข้าไปถาม ไก่กับนาคและเต่าจึงเล่าเรื่องที่เกิด
ที่เป็นมานั้นให้โคฟังแต่ต้นจนปลาย โคได้ฟังดังนั้น
แล้ว ก็มีความยินดีว่าไก่กับนาคเป็นพี่ของตน เกิด
ในฟองไข่เอานามแม่เลี้ยงเป็นนามโคตรเหมือนกัน โค
จึงขอสมาทานศีลสร้างสมอบรมพระบารมีอยู่ด้วยกัน
ไม่ช้าไม่นานเท่าใด

บัญจโม อริยเมตไตรโย พระโพธิสัตว์เจ้า
องค์ที่ ๕ อันนางพราหมณีเอาไปเลี้ยงนั้น เมื่อถา
มารดาเลี้ยงแล้ว ก็ไปเที่ยวทางทิศอุดร ไม่ทราบ
เหตุผลอันใด จึงเดินทางไปทิศอิสาน ถึงเกาะไก่
บริเวณหนองหารหลวงใหญ่ ได้พบไก่ นาค เต่า โค
อยู่ด้วยกันในความสมาคม อริยไมตรี จึงเข้าไป
ไต่ถามได้ความว่า ไก่และนาค เต่า โค เกิดด้วย
ฟองไข่ มีแม่เลี้ยงเป็นสัตว์ต่างชาติ เอานามแม่เลี้ยง
เป็นนามโคตรเหมือนกัน ปรารถนาก็อย่างเดียวกัน

อริยไมตรีจึงรู้ว่า ไก่ นาค เต่า โค เป็นพี่ของตน จึงขอสมาทานรักษาศีลจำเริญเมตตาภาวนาอยู่ด้วยกันที่เกาะไก่ได้ ๓ ปี ก็ไม่พบแม่เกิดของตน อริยไมตรีจึงปริกษาพี่ทั้ง ๔ ว่า เราทำความเพียรอยู่ในที่นี้ครบ ๓ ปีแล้ว ยังไม่พบแม่เกิดของเราดังความปรารถนา ควรเราจะเที่ยวไปทางทิศประจิม และทักษิณ ไก่จึงกล่าวว่าที่นี้เป็นถิ่นที่เกิดของเรา พี่น้องก็ได้มาพบกันรู้จักกันในที่นี้ จึงได้พร้อมกันตั้งปณิธานความปรารถนาพระพุทธภูมิในต้นไม้ชัยพฤกษ์ต้นนี้ นับว่าที่นี้เป็นที่ประเสริฐอุดมอันหนึ่ง ไม่ควรเราจะลืมบุญคุณไม้ชัยพฤกษ์ต้นนี้ พระโพธิสัตว์เจ้าทั้ง ๕ พระองค์จึงพร้อมกันให้ปฏิญาณสัญญาต่อกันไว้ว่า ถ้าผู้ใดได้ตรัสรู้เป็นพระสัพพัญญู ก่อน ให้มาเหยียบรอยพระบาทไว้ในที่นี้เป็นเครื่องหมาย เมื่อตกลงกันแล้วก็พร้อมกันลาต้นไม้ชัยพฤกษ์สถาน เที่ยวไปในทิศประจิมภาคเหนือ ถึงดอยอันหนึ่งมีนามว่า สิง-

คุตระ มีดอยน้อยเป็นบริวาร ๕ ลูก ดอยสิงคุตระนี้ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำคงคานที เป็นที่บรมนิยสถานอันอุดม พระโพธิสัตว์เจ้าทั้ง ๕ พระองค์ มีความยินดีโสมนัสด้วยสถานอันประเสริฐ จึงพร้อมกันสมาทานศีลรักษาสัจจ์ปฏิบัติ สร้างสมอบรมพระบารมีอยู่ด้วยกันในที่นั้น และได้ปฏิญาณสัญญากันว่า ถ้าไม่พบแม่เกิดของเราในที่นี้ เราจักไม่ไปจากที่นี้เลย หากอายุสังขารจะสูญดับไปเสียก็ตามเกิด พระโพธิสัตว์เจ้าทั้ง ๕ พระองค์ ก็กระทำความเพียรเมตตาภาวนาพรหมวิหารเป็นปกติทุกอิริยาบถได้ ๖ ปี ก็ยังไม่พบพานมารดาเกิด อริยไมตรีจึงกล่าววาจากับพี่ทั้งหลายว่า เราสร้างสมอบรมพระบารมีอยู่ในที่นี้นานถึง ๖ ปี แล้วควรเราจะตั้งสัตย์อธิฐานว่า ถ้าจะสำเร็จพระพุทธภูมิตามความปรารถนา ขอให้ได้พบมารดาเกิด ผู้ใดเป็นมารดาเกิดของเราจงมาปรากฏแก่เราในกาลบัดนี้เทอญ พระโพธิสัตว์เจ้าเมื่อตกลงกันแล้ว ต่าง

องค์ก็ต่างอธิฐานความปรารถนาตามสัญญานั้น เดชะพระบารมีที่สร้างสมอบรมพระบารมีมาแต่ปางก่อนหลายชาติ ความนั้นก็ไปปรากฏแก่ทิพยโสตรท้าวพกามหาพรหมชั้นสุทธาวาส ท้าวพกามหาพรหมผู้เป็นมารดาเกิดของพระโพธิสัตว์เจ้าทั้ง ๕ พระองค์ เล็งญาณไปก็รู้แจ้งแทงตลอดด้วยทิพยจักษุว่า บุตรของตนยามเมื่อเกิดเป็นชาติกาเผือก ก็ยังอยู่ด้วยกันทั้ง ๕ พระองค์ เป็นหน่อพระพุทธางกูร ท้าวพกามหาพรหมก็อธิฐานตนให้เป็นกาเผือก มีขนและปีกหางขาวบริสุทธิ์ ร่างกายใหญ่โตองอาจงดงาม เสด็จร่อนเร่ห์มาปรากฏประดิษฐานอยู่ณท่ามกลางพระโพธิสัตว์เจ้าทั้ง ๕ พระองค์ ก็มีในกาลบัดนั้นแล

กาโก พรหมพกาโย กาเผือกพรหม จึงกล่าวสุนทรวาจาว่า ตตา ดูก่อนเจ้าทั้ง ๕ เป็นบุตรแห่งแม่นี้แท้จริง เมื่อแม่เป็นชาติกาเผือกปางนั้น แม่ได้มาทำรังอยู่ที่ต้นไม้มะเดื่อริมฝั่งแม่น้ำคงคานที่ใกล้กับ

ที่อยู่แห่งเจ้าทั้งหลายในเวลานี้ แม่ถ่ายฟองออกวันเดียว ๕ ฟอง แม่พยายามพักกกไข่อย่ ๓ เดือน ไข่ก็ไม่แตกไม่เบาะ ในวันหนึ่งแม่ละทิ้งไข่ไว้ไปเที่ยวหาอาหารเลี้ยงชีพพอเป็นเครื่องกันความหิว ก็บังเกิดมีลมพายุกล้ามาทางทิศเหนือ ลมก็พัดหักเอาต้นไม้เดือลงไปที่น้ำคงคานที เมื่อลมหยุดสงบแล้ว แม่กลับมาไม่เห็นไข่อกแม่แตกตายไป แม่ไปเกิดในชั้นพรหมสุทธาวาส ประสงค์จะให้ลูกเห็นรูปทรงของแม่ แต่เมื่อยังเป็นชาติกาเผือก ในกาลครั้งนั้นแล

เมื่อนั้น พระโพธิสัตว์เจ้าทั้ง ๕ พระองค์ เห็นแม่มาปรากฏอยู่ณะเพาะหน้าตามความปรารถนาแล้ว ก็พร้อมกันตั้งเบ็ญจางค์ประดิษฐ์ให้วันบเคารพ แล้วทำประทักษิณครบตติยวาร ๓ รอบประกอบด้วยบีติชื่นบาน พระองค์ทั้ง ๕ จึงขอประทานพรต่อพระมารดา แลว่าได้ปรารถนาพระพุทธภูมิในเบื้องหน้า ถ้าไม่สำเร็จในพระสัพพัญญู ขอให้ได้มาตรัสเป็น

พระพุทธเจ้ารวมภัทธกัล์ปอันเดียวกัน ในอนาคตกาล โน้นเทอญ

ในกาลครั้งนั้นท้าวพกามหาพรหมผู้มารดา จึงกล่าวสุนทรวาจาด้วยความอ่อนหวานประทานพรแก่บุตรทั้ง ๕ พระองค์ ว่าให้สำเร็จพระพุทธภูมิตามความปรารถนาเทอญ กล่าวแล้วดังนั้นก็นฤมิตรประทีปตีนกาให้พระองค์ละคู่ เพื่อเป็นเครื่องสักการบูชาของพระองค์ ท้าวพกามหาพรหมให้ประทีปตีนกาแด่พระองค์ทั้ง ๕ แล้ว ก็กลับกลายหายไปสู่ชั้นพรหมสุทธาวาสตามเดิม

เมื่อนั้น พระโพธิสัตว์เจ้าทั้ง ๕ พระองค์ จึงปรึกษาเห็นพร้อมกันว่า ที่นี้ก็เป็นที่อันประเสริฐแห่งหนึ่ง เพราะได้พบมารดาเกิดของเราสมความปรารถนา พระมารดาก็ได้ประทานพรและประทีปในที่นี้ ไม่ควรลืมบุญคุณไม้นิโครธต้นนี้ พระโพธิสัตว์เจ้าทั้ง ๕ พระองค์ จึงสัญญาตกลงกันไว้ว่า เมื่อผู้ใดสำเร็จ

พระสร้อยสัพพัญญู ตามความปรารถนา ให้นำบริขาร
หรือธาตุสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มาประดิษฐานบูชาไว้เป็น
เครื่องหมายที่ดอยสิงคุตระนี้เทอญ เมื่อกระทำปฏิ-
ญาณสัญญากันแล้ว ต่างองค์ก็เที่ยวไปในที่ต่าง ๆ
กระทำเพียรสร้างสมอบรมพระบารมีตามอุปนิสสัย
สู้ทนเวียนว่ายไปมาหลายชาติ ก็มีในกาลบัดนั้น
แล เมื่อมาถึงภัทธกัปนี้ ปฐโมกุกุสันโธ พระ
โพธิสัตว์เจ้าองค์ที่ ๑ ที่เป็นวิปัจจิตัญญูโพธิสัตว์ ท่าน
สร้างสมอบรมพระบารมีมาได้ ๘ อสงไขแสนมหากัป
เรียกว่าศรัทธาธิกยิ่งด้วยศรัทธา ได้ตรัสเป็นพระสัพ-
พัญญูในต้นภัทธกัปนี้ก่อน พระองค์ก็ได้เสด็จโปรด
สัตว์โลกให้พ้นจากวัฏฏสงสาร ตามประเพณีพระ
พุทธภูมิแล้วพระองค์เสด็จไป ประดิษฐานรอยพระ
พุทธบาทเบื้องขวาไว้ที่เกาะไก่ พระยาสุวรรณนาค
เสก็ดเป็นทองคำ นำหินศิลามาถวายรองรับรอยพระ
บาทตามสัญญาที่ต้นไม้ชัยพฤกษ์ ๆ ก็อันตรธานหาย

ไป แล้วพระองค์ก็เสด็จไปสถาปนาไม้ทัณฑะ (ไม้เท้า) เครื่องบริขารไว้ที่ดอยสิงคุตระเป็นเครื่องหมาย ต้นไม้นิโครธนั้นก็อันตรธานหายไป พระองค์ก็เสด็จเข้าสู่พระปรินิพพานในกาลนั้นแล พระชนม์ ๖๐,๐๐๐ ปี พระพรรษา ๖๐,๐๐๐ ปี

ทุติโย โกนาคมโน พระโพธิสัตว์เจ้าองค์ที่ ๒ ที่เป็นพระวิปัจจิตัญญู โพธิสัตว์ได้สร้างสมอบรมพระบารมีมาได้ ๘ อสงไขแสนมหากัป เรียกว่าศรัทธาธิกยิ่งด้วยศรัทธา ได้มาตรัสสัพพัญญูในภัทรกัป์นี้ พระองค์เสด็จโปรดสัตว์โลกให้พ้นจากวัฏฏสงสาร ตามประเพณีพระพุทธภูมิ แล้วพระองค์เสด็จไปประดิษฐานรอยพระพุทธบาทเบื้องขวาไว้ที่เกาะไก่ พระยาสุวรรณนาคเสก็ดเป็นทองคำนำหินศิลาผุดขึ้นมาจากพื้นพระสุทธา มารองรับรอยพระพุทธบาท แล้วพระองค์เสด็จไปประดิษฐานธรรมการก เครื่องบริขารไว้ที่ดอยสิงคุตระเป็นเครื่องหมายตามสัญญา

พระองค์ก็เสด็จเข้าสู่พระปรินิพพาน ก็มีในกาลนั้นแล พระชนม์ ๔๐,๐๐๐ ปี พระสาสนา ๔๐,๐๐๐ ปี

ตติโย กัสสโป พระโพธิสัตว์เจ้าองค์ที่ ๓ ที่เป็นวิปัจจิตัญญูโพธิสัตว์ ได้สร้างสมอบรมพระบารมีมาได้ ๘ อสงไขย แสนมหากัลป์ เรียกว่า ศรัทธาธิก ยิ่งด้วยศรัทธา ได้มาตรัสเป็นพระสัพพัญญูในภัทร-กัลป์นี้ พระองค์เสด็จโปรดสัตว์โลกให้พ้นจากวัฏฏ-สงสาร ตามประเพณีพระพุทธภูมิ พระองค์ก็เสด็จไปประดิษฐานรอยพระพุทธบาทเบื้องขวาไว้ที่เกาะไก่ พระยาสุวรรณนาคเสก็ดเป็นทองคำ นำหินศิลาผุดขึ้นมารองรับรอยพระพุทธบาทไว้ แล้วพระองค์เสด็จไปประดิษฐานสถาปนาผ้าอุตราสงฆ์จีวรเครื่องบริขาร ไว้ที่ดอยสิงคุตระตามสัญญา แล้วพระองค์ก็เสด็จเข้าสู่พระปรินิพพาน ในกาลนั้นแล พระชนม์ ๒๐,๐๐๐ ปี พระสาสนา ๒๐,๐๐๐ ปี

จตุโถ โคตโม พระโพธิสัตว์เจ้าองค์ที่ ๔ คือ
ตถาคตในบัดยุบันนี้ ได้สร้างสมอบรมพระบารมีมา
ได้ ๔ อสงไขย แสนมหากัลป์ นับด้วยความแก่กล้า
ชื่อว่า อุคคติตัญญูโพธิสัตว์ เรียกว่าปัญญาธิกยิ่ง
ด้วยปัญญา ได้มาตรัสเป็นพระสัพพัญญูในภัทธกัลป์
นี้ เที่ยวโปรดสัตว์โลกตามประเพณีพระพุทธภูมิ
แล้วจะได้เสด็จไปสถาปนารอยพระพุทธบาทเบื้องขวา
ของเราตถาคตไว้ที่เกาะไก่ ยามนั้นพระยาสุวรรณ
นาคเสก็ดเป็นทองคำจะได้นำหินศิลาผุดขึ้นมาจากพื้น
พระสุทธาดล ที่รวมชุมรอยพระพุทธบาทพระพุทธ-
เจ้า ๓ พระองค์ ที่ล่วงเข้าสู่พระปรินิพพานแล้วนั้น
มารองรับรอยพระบาทของเราตถาคตไว้ตามสัญญา
เราตถาคตก็ได้ให้ ตปุสส พัลลิก สองพี่น้อง ซึ่งแรก
รับเป็นอุบาสกสรณาคม นำเอาพระเกษาธาตุของเรา
๘ เส้นไปประดิษฐานไว้เป็นเครื่องหมาย เมื่อสิ้นพระ
ศาสนาของเราตถาคตครบ ๕,๐๐๐ พระพรรษาแล้ว

ปัญจโม อริยเมตไตรโย พระโพธิสัตว์เจ้าองค์ที่ ๕ พระองค์ได้สร้างสมอบรมพระบารมีมาได้ ๑๖ อสงไขแสนมหากัลป์ เรียกว่าวิริยธิกตัญญู โพธิสัตว์ยิ่งด้วยความเพียร จะได้ตรัสเป็นพระสัพพัญญูในภัทธกัลป์นี้ พระองค์ก็จะได้สถาปนารอยพระพุทธบาทเบื้องขวาของพระองค์ไว้ที่เกาะไก่ตามสัญญาอย่างพระพุทธเจ้าทั้ง ๔ พระองค์ที่ล่วงเข้าสู่พระปรินิพพานแล้ว พระชนมายุพระพุทธโคดมได้ ๘๐ ปี พระศาสนา ๕,๐๐๐ ปี เอว ก็มีด้วยประการฉะนี้

พระพุทธโคดมบรมครูเจ้าของเรา ทรงเทศนาให้พระมหาอานนท์เถรเจ้ากับพระภิกษุสงฆ์ ๕๐๐ รูป ฟังในเมื่อทูลถามที่พระวิหาร พระเชตุวนาราม ก็จบลงเพียงนี้

ในครั้งหนึ่ง องค์สมเด็จพระพุทธโคดมบรมครูเจ้าของเรา พระองค์พร้อมด้วยพระสาวก อรหันตขิณาสพ ๑,๕๐๐ เป็นบริวาร มีพระมหากัสสปเถรเจ้า

เป็นประธาน เสด็จไปบิณฑบาตร์เมืองศรีโคตตบูรณ พระยาศรีโคตตบูรณถวายภัตตาหารแล้ว พระองค์เสด็จไปฉันที่ภูกำพร้า พระพุทธองค์จึงพิจารณาตามพระพุทธประเพณี แล้วจึงมีพระพุทธฎีกาตรัสว่า ที่นี้เป็นที่บรรจุพระธาตุหัวอกพระพุทธเจ้าทั้ง ๓ พระองค์ ที่ล่วงเข้าสู่พระปรินิพพานแล้ว เมื่อเราตถาคตเสด็จดับขันธ์เข้าสู่พระปรินิพพาน พระมหากัสสปเถรเจ้า จะได้นำธาตุหัวอกของเราตถาคตมาสถาปนาไว้ในที่นี้ตามพุทธประเพณี และยังมีอีกแห่งหนึ่งที่ภูน้ำลอดเชิงชุม พระพุทธเจ้าทั้ง ๓ พระองค์ได้เสด็จไปประชุมรอยพระพุทธบาทไว้ตามสัญญาเป็นเครื่องหมาย พระมหากัสสปเถรเจ้ารับพระพุทธฎีกาแล้ว พระองค์ทำภัตตากิจบริบูรณ์แล้ว พระองค์พร้อมด้วยพระสาวกอรหันต์ ๑,๕๐๐ เสด็จไปยังภูน้ำลอดเชิงชุม ขณะนั้นพระยาสุวรรณพิงคละเจ้าเมืองหนองหารหลวง พาบริวารไปรับเสด็จพระ-

พุทธองค์ พระพุทธองค์ทำปาฏิหาริย์ให้พระยาพิงคละ
และบริวารเห็นเป็นอัศจรรย์ คือแสดงให้มหารัตน-
มณี ๓ ดวงเสด็จออกจากพระโอษฐ์ตามกันออกมา
แล้วหายไป แล้วมีมหารัตนมณี ๑ ดวงเสด็จออกมา
จากพระโอษฐ์อีก มีรัศมีรุ่งโรจน์โชติชัชวาลทั่ว
ทั้งอากาศนภาดล คนทั้งหลายเห็นชนพองสยองเกล้า
พระยาสุวรรณพิงคละจึงกราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้า
ถามปัญหาในข้ออัศจรรย์ พระพุทธองค์จึงมีพระ
พุทธฎีกาตรัสพระสัทธรรมเทศนา ในข้อปัญหาว่า
ที่นี้เป็นที่อันประเสริฐอันหนึ่ง แห่งพระพุทธเจ้าทั้ง
หลายซึ่งได้ตรัสสัพพัญญูเป็นพระพุทธเจ้าในภัทธกัป
นี้ทุกพระองค์ เมื่อจวนจะเสด็จเข้าสู่พระปรินิพพาน
ได้มาประชุมรอยพระพุทธบาทไว้ในที่นี้ รัตน ๓ ดวง
ก็คือ ดวงที่ ๑ พระเจ้ากุกุสันโธ ดวงที่ ๒ ก็คือ
พระเจ้าโกนาคมโน ดวงที่ ๓ ก็คือ พระเจ้ากัสสโป
ดวงที่ ๔ ซึ่งเสด็จออกมาที่หลัง ก็คือองค์สัมมาสัม-

พุทธโคดมนี้แล เมื่อหมดพระศาสนาพระตถาคตครบ ๕,๐๐๐ พรรษาแล้ว ยังจะมีพระศรีอริยเมตไตรย์เจ้าองค์หนึ่งได้ตรัสสัพพัญญูเป็นพระพุทธเจ้าในพุทธกัปนี้ พระองค์ก็จะเสด็จมาประชุมรอยพระพุทธบาทไว้ในที่นี้อีก จึงจะหมดภัทธกัป

ขณะนั้น พระยาสุวรรณนาคเสก็ดเป็นทองคำผู้รักษารอยพระพุทธบาท นำหินศิลาผุดดอดขึ้นมาจากพื้นพระสุธาดลพิภพ ตั้งฉะเพาะพระภักตร์พระพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลาย พระองค์จึงชี้เหตุผลให้พระยาสุวรรณพิงคละเห็นว่า นี่รอยพระพุทธบาทพระเจ้า กุกุสันโธ นี่รอยพระพุทธบาทพระเจ้าโกนาคมโน นี่รอยพระพุทธบาทพระเจ้า กัสสโป และพระองค์ทรงแสดงพระสัทธรรมเทศนา เรื่องราวนิทาน กาเผือก ที่ได้มาประชุม พระโพธิสัตว์ปรารถนาพระพุทธภูมิที่เกาะไก่นี้ เมื่อจบพระสัทธรรมเทศนาแล้ว พระองค์ทรงเหยียบรอยพระพุทธ-

บาทเบื้องขวาของพระองค์ทับซ้อนลงไว้ที่แผ่นศิลานั้น เมื่อนั้นพระยาสุวรรณพิงคะได้สดับพึงพระสัทธรรมเทศนาของพระพุทธองค์ ก็มีความยินดีปรีดาปราโมทย์ในพระสัทธรรมเทศนา เพราะบ้านเมืองของตนได้อยู่ในสถานที่อันประเสริฐ พระยาสุวรรณพิงคะชักพระขรรค์จะตัดศีรษะของตนออกบูชารอยพระพุทธบาท ฝ่ายนางนารายเจงเวงราชเทวี เห็นพระองค์ทรงพระปัญญาวิปลาศดังนั้น จึงเข้ากุมแย่งพระขรรค์จากพระกรพระองค์ไว้ได้ แล้วทูลว่าเมื่อพระองค์ทรงชีพอยู่ยืนนาน ก็จะได้ก่อสร้างพระสถูปเจดีย์ บำรุงรักษารอยพระพุทธบาท สืบพระพุทธศาสนาต่อไป พระยาสุวรรณพิงคะได้ทรงพึ่งพระนางนารายเจงเวงราชเทวีทูลตักเตือนดังนั้น ก็มีพระสติระลึกได้ ทรงเลื่อมใสในรอยพระพุทธบาท พระยาสุวรรณพิงคะก็ถอดกระโจมหัวคำมงกุฎกษัตริย์อันมีค่าแสนตำลึงทองสรวมลงในรอยพระพุทธบาท

เป็นเครื่องบูชาแล้ว พระยาสุวรรณนาคเสด็จเป็น
ทองคำ ก็นำหินศิลาอันบรรจุรอยพระพุทธบาทพระ-
พุทธเจ้าจมลงไปสู่พื้นพระสุทธา พระยาสุวรรณพิง-
คละจึงขออนุญาตก่อพระสถูปเจดีย์สรวมที่หินรอย
พระพุทธบาทจมลงไปนั้นไว้เป็นเครื่องหมาย พระ-
พุทธองค์ทรงอนุญาต แล้วพระยาสุวรรณพิงคละ
ก็อาราธนาพระพุทธองค์ กับพระอรหันต์ขีณาสพ
๑,๕๐๐ องค์ไปรับจังหันบิณฑบาตร์ที่พระราชวังของ
พระยาสุวรรณพิงคละพระพุทธองค์พร้อมด้วยพระอร-
หันต์ ๑,๕๐๐ กระทำภัตตกิจเสร็จแล้ว ก็กระทำภัตตา
นุโมทนาซึ่งทานแห่งพระยาสุวรรณพิงคละเสร็จแล้ว
พระองค์จึงพร้อมด้วยพระอรหันต์ ๑,๕๐๐ เสด็จไป
บรรทมที่ดอยคูหาพระแท่นศิลาอาศน์ แล้วเสด็จไป
ยังเมืองกุสินาราย ก็มีในกาลนั้นแล

ฝ่ายพระยาสุวรรณพิงคละ และนางนารายเจงเวง
ราชเทวี พร้อมด้วยบริวารไพร่พลสร้างธูปมุงสรวม

ที่หินศิลารวมชุมรอยพระพุทธบาทจมลงไปนั้นแล้วด้วย
หินศิลาก่อเป็นเจดีย์ พระยาสุวรรณพิงคละจึงให้นาม
ว่าพระเจดีย์ธาตุปาทโรมชุม พระคันถรจนาจารย์เจ้า
จึงผูกประพันธ์พระคาถาไว้ว่า จตุภควา พุทธปาท-
เจติยำ ปัญจปาทวรัฐานำอหำทามิ อธิบายคำในพระ
คาถาว่า บุคคลผู้ใดจะนมัสการบูชาพระเจดีย์สถาน
อันนี้ ให้กล่าวคำตามพระคาถานั้นแล้ว จึงระลึก
ถึงพระนามและพระคุณของพระพุทธเจ้าว่า กุกุสันโธ
โกนาคมโน กัสสโป โคตโม อริยเมตไตรโย ดังนี้
๓ หนแล้วจึงกราบลง ปรารถนาอย่างใดแล้วแต่
ความประสงค์เทอญ

ครั้นเมื่อเดือน ๖ เพ็ญ วันพุธ ปีชวด พระยา
สุวรรณพิงคละได้ข่าวว่า พระบรมครูมุณีศรีสรรค์-
เพ็ชร์ พระพุทธเจ้าของเราเสด็จดับขันธ์เข้าสู่พระ
ปรินิพพานแล้ว วันหนึ่งพระมหากัสสปเถรเจ้ากับ
พระอรหันต์ ๕๐๐ พระองค์ นำเอาอุรังคธาตุพระ-

พุทธเจ้ามาประดิษฐานไว้ที่ภูกำพร้า พระยาสุวรรณพิงคะจึงประชุมเสนาอำมาตย์ราษฎรทั้งหลาย ด้วยความคิดถึงบุญญาพระบารมีพระสัมมาสัมพุทโธเจ้า ควรเราทั้งหลายสร้างอูปมุงคอยอุรังคธาตุ ไว้สถาปนาเป็นเครื่องสักการบูชาสืบ พระพุทธสาสนาต่อไป เสนาอำมาตย์ราษฎรทั้งหลายชายหญิง มีความชื่นชมยินดี แต่ความศรัทธาแตกเป็น ๒ พวก พวกชายพอใจที่จะก่ออูปมุงไว้ที่ดอยคูหา ซึ่งเป็นพระแท่นบรรลังค์พระพุทธองค์เคยเศด็จมาบรรทมนั้น พระยาสุวรรณพิงคะก็เห็นชอบด้วย พวกผู้หญิงนางนารายเจงเวงเป็นประชานพอใจจะสร้างอูปมุงไว้ที่สวนราชอุทยานเจงเวง และจะก่อสะพานด้วยหินแร่ตามถนนออกจากเมืองไปให้ถึงราชอุทยานเจงเวง เพื่อให้สดวกแก่การไปมานมัสการบูชาพระธาตุ ได้ทุกฤดูกาล พระยาสุวรรณพิงคะก็อนุญาตให้ตามความประสงค์ของพระนางเจ้า ฝ่ายผู้หญิงผู้ชายต่างก็มี

ความโสมนัสยินดีเจรจาแข่งขันกันว่า เมื่อรวบรวมหินลายหินอ่อนอิฐปูนพร้อมแล้วจะลงมือก่อเวลาใดให้นัดสัญญากันไว้เสียก่อน คือให้เสร็จภายในวันกับคืนหนึ่งเป็นอย่างช้า ถ้าฝ่ายใดก่อแล้วภายในดาวเพ็กข้นพันเชายุคันทร ให้ถือว่าฝ่ายนั้นชนะ เมื่อนัดสัญญาณกันแล้ว ต่างฝ่ายก็ลงมือก่ออูปมุงตามประสงค์ ครั้นเวลากลางคืนผู้ชายพวกหนุ่ม ๆ ก็ถักดอบไปช่วยฝ่ายหญิงเป็นอันมาก เพราะยินดีในรสกลิ่นเสียง อูปมุงของผู้หญิงก็สำเร็จก่อน ทั้งประกอบด้วยฝ่ายหญิงมีไหวพริบเอาโคมไฟผูกใส่ปลายไม้แล้วเอาขึ้นมัดไว้ที่บนต้นไม้สูง ๆ แสงโคมก็สว่างกระจ่างแจ้ง ดังแสงดาวกำมพริก ฝ่ายพวกผู้ชายที่ก่ออูปมุงอยู่ตอยคูหา เห็นแสงโคมของฝ่ายหญิงที่เอาขึ้นแขวนไว้บนยอดไม้นั้น ก็สำคัญว่าเป็นดาวเพ็กข้นแล้ว ก็พร้อมกันหยุดการก่ออูปมุง การก่อได้แต่เพียงชื่อเท่านั้น พอรุ่งขึ้นพระมหากัสสป-

เถรเจ้าพร้อมด้วยพระอรหันต์เจ้า ๕๐๑ องค์เป็นบริวาร เชิญอุรังคธาตุพระพุทธเจ้ามาถึงดอยคูหา พระยาสุวรรณพิงคละพร้อมด้วยราชเทวี ขอแบ่งอุรังคธาตุพระพุทธเจ้า จะสถาปนาไว้ที่อูปมุงดอยคูหาและที่อูปมุงอุทธยานนารายเจงเวง เพื่อเป็นที่บูชาเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พระมหากัสสปเถรเจ้า จึงกล่าวสุนทรวาจาว่า ดูก่อน บพิตร ที่นี้ไม่ใช่ฐูกำพร้าจะแบ่งอุรังคธาตุไว้ในที่นี้ ก็จะผิดจากคำพระพุทธเจ้าวจนซึ่งทรงสั่งเราไว้ แลจะไม่เป็นมงคลมังคละอันประเสริฐแด่บพิตร พระมหากัสสปเถรเจ้ากล่าวสุนทรวาจาดังนั้นแล้ว จึงให้พระอรหันต์เจ้ากลับเหาะไปเอาพระองคารถ่านไฟพระพุทธเจ้ามาบรรจุไว้ที่อูปมุงดอยคูหาและอูปมุงนารายเจงเวง พอเป็นที่บูชาเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พระมหากัสสปเถรเจ้าให้นามอูปมุงดอยคูหาว่า ธาตุฐูเพ็ก เหตุว่าพวกผู้ชายหลงว่าโคมไฟพวกผู้หญิงเป็นดาวเพ็ก จึงก่อ

หอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา

อูปมุงไม่แล้ว ให้นามอูปมุงนารายเจงเวงว่า ธาตุนารายเจงเวง ตามนามพระนางนารายเจงเวงนั้นแล

เมื่อพระมหากัสสปเถรเจ้า จัดการสถาปนาธาตุภูเพ็กและธาตุนารายเจงเวงแล้ว จึ่งพร้อมพระอรหันต์ ๕๐๐ องค์ เชิญอุรังคธาตุพระพุทธเจ้าไปยังภูกำพร้า ซึ่งเป็นธาตุพนมที่จังหวัดนครพนมต่อมา ในเวลานั้น พร้อมทั้งพระยาสุวรรณพิงคละและท้าวพระยาทั้งหลาย

ในกาลยามเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธ์เข้าสู่พระปรินิพพานได้ ๘ ปีปลาย ๗ เดือน เดือน ๑๒ ขึ้นวันพุธ นักขัตตฤกษ์ ชื่อว่า กัตติกา วันนั้น พระมหากัสสปเถรเจ้า และพระอรหันต์ ๕๐๐ องค์เป็นประธานกับบริวาร ซึ่งนำอุรังคธาตุพระพุทธเจ้ามาสู่ภูกำพร้าแล้ว จึงบรรจุไว้ในเค้าไม้โพธิ์ไทรย์ก่อน แล้วพระยาสุวรรณพิงคละ พระยาคำแดง พระยา

อินทบัตถนคร พระยาจุลนีพรหมทัศ พระยานันท-
เสนมาแล้ว ก็พร้อมกันตกแต่งให้คนทั้งหลายไปเอา
หินมาก่อไว้ แต่เมื่องหนองหารหลวงอันบ่แล้วนั้น
จึงก่ออูปมุงใส่อุรังคธาตุพระพุทธเจ้าเทอญ บัดนี้
พระมหากัสสปเถรเจ้า และพระอรหันต์เจ้าทั้งหลาย
จึงกล่าวว่าหินฝูงนั้น ได้ก่อไม่แล้วแต่ก่อนร้างละเสีย
ไม่เป็นมังคละมงคล บันดินอิฐที่นี้ก่ออูปมุงขึ้น แล้ว
จึงสุมไฟโน้นเทอญ ก็จักบริบูรณ์พระศาสนาภายหน้า
โน้นซะแลพระอรหันต์เจ้าทั้งหลาย มีคำว่าดังนี้แล้ว
ท้าวพระยาทั้ง ๕ ก็ตกแต่งคนทั้งหลายบันดินอิฐ ดิน
อิฐนั้นเอาผ่ามือพระมหากัสสปเถรเจ้าเป็นด้ามแบบ
บันดินอิฐแล้ว ก็ให้พระยาสุวรรณพิงคละแรกขุดขุม
ก่อน ถัดมาพระยาจุลนีพรหมทัศ พระยานันทเสน
พระยาอินทบัตถนคร จึงขุดนำเสนาอำมาตย์และคน
ทั้งหลายก็ขุดทุกคน เอาลำดับกัน รากกกแรก เอา
ลึก ๒ ศอก พระมหากัสสปเถรเจ้า รองกว้างทั้ง ๔

ด้านเอา ๒ วา พระมหากัสสปเถรเจ้า ท้าวพระยา
ทั้งหลายก็แบ่งด้านกันก่อขึ้น และท้าวพระยาทั้งหลาย
ฝูงนั้น ก็เอาเข้าของบรรจุหมดทุกพระยานั้นแล พระ-
ยาจุลนีพรหมทัศ มีเงินแน่น ๑๕๐ แน่น หนัก ๕๐๐
มีคำแน่น ๕๕๐ แน่น แน่นหนึ่งหนัก ๓๐ บาท เอาฆ้อง
๙ กำ มี ๙ หน่วย หน่วยหนึ่ง ๑๗ กำ มี ๗ หน่วยรองใต้
ใส่ก่อด้านตะวันออก พระยาอินทบัตถนคร มีเงินแป
๙ ล้าน ๙ แสน ๙ หมื่น ๙ พัน ๙ ร้อย คำเบี้ยกมี
๓ หมื่น ๓ พัน ๓ ร้อย ๓๐ อัน หล่อทองเบ็นรูปเรือ
ใส่ไว้ภายใต้ ก่อด้านใต้พระยาคำแดง มีโลนคำ
หน่วยหนึ่งหนัก ๖ หมื่นใส่คำแน่นเต็มและพวงมาลัยหู
กับกระโจมหัวแก้วมรกฏหน่วยหนึ่งหนัก ๗ หมื่นใส่
วันละฆังเต็มโถคำหน่วยหนึ่งหนักแสนหนึ่ง โอคำ ๙
หน่วย หน่วยหนึ่งหนัก ๒ พัน ขันเงิน ๙ หน่วย ๆ
หนึ่งหนัก ๓ พัน ขันนาค ๗ หน่วย ๆ หนึ่งหนัก ๕ พัน
รองใต้ท่ามกลางสูงหินแปงเบ็นหิบใส่ไว้ ก่อด้าน

ตะวันตกพระยานันทเสน มีขันคำหน่วยหนึ่งหนัก ๗ พันใส่แหวนคำเต็ม ขันเงินหน่วยหนึ่งหนัก ๙ พันใส่ปั๊กปี่นเก้าเต็ม โถเงินมี ๒ หน่วยหน่วยหนึ่ง ๙ พันใส่ม้าวเต็ม มีร้อยคู่ ๆ หนึ่งหนัก ๒ พันคำ เงิน ๙ หมื่นใส่ฆ้อง ๑๗ กำ มี ๗ หน่วย ๑๕ กำ มี ๕ หน่วย ๑๓ กำ มี ๓ หน่วยไว้รองใต้ ก่อด้านเหนือพระยาสุวรรณพิงคละ มีกระโจมหัวคำ ๒ อัน ๆ หนึ่งหนัก ๓ หมื่น สังวาลคำ ๒ อัน ๆ หนึ่งหนัก ๓ แสน ถุงหมากหน่วยหนึ่งหนัก ๙ หมื่น ใส่แหวนและพวงมาลัยหูเต็ม ขันคำหน่วยหนึ่งหนัก ๗ หมื่นใส่วันระฆังเต็ม โถคำหน่วยหนึ่งหนัก ๑ แสน ขันคำ ๙ หน่วย ๆ หนึ่งหนัก ๒ พัน ขันเงินหน่วยหนึ่งหนัก ๓ พัน ขันนาค ๗ หน่วย ๆ หนึ่งหนัก ๕ พัน รองใต้ไว้ท่ามกลางท้าวพระยาทั้ง ๔ ด้านก่อแล้ว พระมหากัสสปเถรเจ้าจึงเอาไหน้ำมาตั้งไว้ ด้านละหน่วย เขียนคาถาให้เป็นมังคละโลกใส่ไว้ทุกหน่วย สูตราหูปริตใส่น้ำ

แล้ว ท้าวพระยาทั้ง ๕ มีพระยาสุวรรณพิงคละเป็น
เค้า ก็ตักเอาน้ำแต่ไหรดทั้ง ๔ ด้าน เวียนไปขวา
๓ รอบจึ่งปะไว้ พระยาจุลนีพรหมทัศ จึ่งตักเอาแต่ไห
ช้เบื้องตะวันออก รดลงจึ่งก่อชิ้น พระยาอินทบัตถ-
นคร พระยาคำแดง พระยานันทเสน จึ่งกระทำดัง
เดียวแลก่อด้านใต้ ตักเอาน้ำด้านนั้นใส่ก่อช้ิน ท้าว
พระยาก็พร้อมกันก่อชิ้นเป็นดังเดา เป็นรูปอูปมุงช้ิน
แต่พื้นดินเป็นเหลี่ยม ๔ ด้านจึ่งวางไว้ แต่นั้นจึ่งให้
พระยาสุวรรณพิงคละก่อชิ้นให้เป็นเรียงฝาบาระมี ทั้ง
ยอดสุดให้ได้วาหนึ่งแห่งพระมหากัสสปเถรเจ้า วัด
แต่เค้าช้ินยอดสุดได้ ๒ วาพระมหากัสสปเถรเจ้า แล้ว
จึ่งก่อเค้าช้ิน ๔ ด้าน แล้วจึ่งเอาไม้จวง ไม้จันทร์ ไม้
คำพัก ไม้คันธรส ไม้ชมภู ไม้นิโครธ ไม้รัง มา
เป็นฟืนสุม ๓ วัน ๓ คืน สุกแล้วจึ่งเอาหินหมากคอม
กลางบ่า ที่เป็นมังคละมาถมชุม จึ่งเอาอุรังคธาตุ
พระพุทธเจ้าฐาปั้นนาไว้ในอูปมุงนั้น แต จึ่งให้ตันบิด

ประดูไว้ ยามนั้นอุรังคธาตุ จิ่งบักปอมผากำพละ
เสด็จออกมาอยู่ในผ่ามือเบื้องขวาพระมหากัสสปเถร
เจานั่นแล พระอรหันตเจาทงหลายและทาวพระยา
เสนาอำมาตย์เห็นอัศจรรย์ดังนั้น ก็ชมชื่นยินดียิ่งนัก
ให้เสียงซ้องสาธุการ ยามนั้นพระมหากัสสปเถรเจ้า
คิดถึงวจนะพระองค์สั่งว่า ให้เอาอุรังคธาตุไปไว้ที่
ภูกำพร้า องค์พระสัมมาสัมพุทโธเจ้าเท่านั้น เจ้าก็
ตรัสรู้แจ้งแล้ว จิ่งกล่าวว่าชรอยที่พระพุทธวจนะ
ไสยาหลิงเห็น ยังจักมีบุคคลทั้งหลายอันเป็นเชื้อหน่อ
พระอรหันต์จักมีเมื่อสุดซอยนั้นแล ยังจักได้สืบพระ
สาสนาสร้างแปงฐาปนาไว้ซะแล บัดนี้เราทั้งหลาย
ฝากฐาปนาตั้งไว้เทอญ จิ่งตามคำพระพุทธวจนะ
สั่งนั้นเทอญ ยามนั้นอุรังคธาตุจิ่งเสด็จเข้าไปสู่อูปมุง
ผ้ากำพละนั้นก็มายออกรับปกอยู่ดังเก่า พระยาจุลนี
พรหมทัศ พระยาสุวรรณพิงคละ เห็นก็อัศจรรย์
คิดถึงพระมหากัสสปเถรเจ้าได้ห้าม ก็ยินสดุ้งแก่ใจ

ยิ่งนัก พระยาทั้ง ๕ จึ่งพร้อมกันแปงทำประตูไม้คู่หับ
ปิดไว้ด้วยขอกระดาน แล้วก็เอารัพลไปเอาหินในเมือง
โกสินารายหน่วยหนึ่ง ฝังไว้แจ่งเหนือ แปงทำเป็น
รูปอัศมุขีไว้กกหมายเมืองมังคละในชมภูทวีป ไปเอา
เมืองพาราณสีหน่วยหนึ่ง ฝังไว้แจ่งใต้ แปงทำรูป
ไว้กกหมายเมืองมังคละ ๒ หน่วย นิกำตะวันออก
ไปเอาเมืองลังกาหน่วยหนึ่ง ฝังไว้ด้านตะวันตก
เบื้องใต้ ไปเอาเมืองคันธสิลานครหน่วยหนึ่ง ฝัง
ไว้ด้านตะวันตกเบื้องเหนือ แปงทำเป็นรูปม้า
อาชานัยไว้ หมายด้านเหนือว่า อุรังคธาตุพระพุทธ-
เจ้าได้เสด็จออกมากระทำปาฏิหาริย์รุ่งเรือง กระทำ
พุทธวจนะทำนวยพระสาสนาละยะละน้ ทาบอยู่ฝ่าย
ด้านเหนือ จึงเจือมาใต้ให้อาชานัยบนหน้าม้า มาเหนือ
เพื่ออันสะแถ วันหนึ่งพระยาสุวรรณพิงคละ หาก
ได้สดับรับฟังเอาพระคาถาพระพุทธเจ้าเทศนา แจ้ง
ในนิทานนี้ จึงให้ไว้เพื่อพระมหากัสสปเถรเจ้า จึง

เปงทำรูปม้าพลาหกตัวหนึ่งหันหน้ามาเหนือ อยู่เรียง อาชานัย หมายว่าแม่นไช่พระยาศรีโคตบูรณ ตน จักได้ถาบันนาอุรังคธาตุ ค้ำพระพุทธสาสนาตราบ เท่า ๕,๐๐๐ พรรษานั้นแล ถ้าผ่ายใต้ขึ้นเมือเหนือ แล้วจึงแปงบันเบ็นดังม้าพลาหกตัวบ่ระเสริฐนี้ขะ แล ดังนี้อาชานัยพลาหกนี้พระอรหันตเจ้าทั้ง ๕ ให้ บัญหาด้วยบุพเพนิวาสานุสสติญาณ จึงแบ่งไว้ใน นิทานนี้ แล้วนักปราชญ์เจ้าทั้งหลาย ดูแล้วค่อย พิจารณาด้วยบัญญาตามนัยบรมมัตถธรรมนั้น เท่า วัน เทอญ ยามนั้นพระมหากัสสปเถรเจ้า พาหมู่ พระอรหันตเจ้า ๕๐๐ องค์ เวียนวัฏปทักษิณ แล้ว ท้าวพระยาทั้งหลายพร้อมกันอธิฐาน เวนถวาย เข้าของเงินทอง เครื่องบริโภคทั้งมวญ อันฐาบันนา ไว้รองใต้ ด้วยคำว่าเข้าของฝูงนี้เบ็นสันติภาพตราบ ต่อเท่า ๕,๐๐๐ พรรษาโน้นก็ข้าเทอญ พระยาสุวรรณ พิงคละ พระยาคำแดงจึงพร้อมกันปรารถนา ขอให้

ผู้ข้าได้มาบวชในพระศาสนา เป็นอรหันต อย่าให้เราพี่น้องพลัดพรากจากกัน เทอญ พระยาจุดนี่-พรหมทัศ พระยาอินทบัดถนคร พระยานันทเสน ก็หวัวชมชื่นยินดีเยาะไยกันเล่นวิว่า เมื่อก่ออูปมุงพระยาเจ้าพี่น้อง และข้าทั้งหลาย ก็ยังชวนกันแต บัดนี้ หากปรารถนาเอาดังนั้นก็ไม่ชักไม่ชวนข้าทั้งหลายนี้จา พระยาสุวรรณพิงคละจึงว่า มีคำปรารถนาต่างกัน ข้าทั้งสองจึงไม่ได้ชวนเพื่อน และโบราณกล่าวว่า ปลูกเรือนต้องตามใจผู้อยู่ ครั้นว่า หากมักเดินทางด้วยก็เชิญปรารถนาเทอญ เจ้าพระยาทั้ง ๓ จึงว่าสาธุ ๆ ผู้ข้าได้ก่อด้านหนึ่ง ขอให้ผู้ข้าได้บวชในพระพุทธศาสนา เป็นอรหันตตนถ้วน ๕ เทอญ ยามนั้นพระอรหันตเจ้า ๕๐๐ องค์ มีพระมหากัสสปเถรเจ้าเป็นประธาน จึงพร้อมกันอวยพรว่า จงให้ได้สำเร็จความปรารถนามหาราชเจ้าทั้งปวงเทอญ ให้พรแล้วพระอรหันตเจ้า ๕๐๐ องค์จึงเสด็จไปทางอากาศ

ไปสู่เมืองราชคฤห์ เพราะว่าจะสังคายนาธรรม ท้าว
พระยาทั้งหลาย แลน้องพระยากับราชบุตรชุมนุมกัน
พระยานันทเสนจึงปฏิสันฐาน เชิญพระยาเกษาตนคร
พระยากุลุนทนัน ท่านไม่ได้มาก่ออูปมุงด้วย เราทั้ง
หลายสันนิจา พระยาคำแดงจึงกล่าวว่า พระอรหันต
เจ้าไม่ได้เอาอุรังคธาตุพระพุทธเจ้ามาทางโน้น ได้เอา
มาทางเมืองหนองหารหลวง ผู้ข้ารู้ข่าวพระอรหันต-
เจ้าไปบิณฑบาตร์ในเมืองหนองหารน้อย ผู้ข้าจะดัด
มาก็กลัวไม่ทัน พระยาสุวรรณพิงคละ พระยาจุลนี-
พรหมทัศอยู่ฟากแม่น้ำโขง พระยาอินทบัตถนคร
อยู่ไกล ก็รู้ข่าวได้มาทันพระอรหันตเจ้าทั้งหลายได้
ก่ออูปมุง บุคคลทั้งหลายเกิดมาในโลกนี้ ได้บำเพ็ญ
บุญสมพารถัตตาธิการ แต่ชาติก่อนมากนัก จึงได้
มาพบปะอันประเสริฐยิ่งกว่าประเสริฐทั้งหลาย และ
พระยาพิงคละจึงกล่าวว่า เมื่อพระพุทธเจ้าจะเสด็จ
ดับขันธ์เข้าสู่พระปรินิพพานวันนั้น ก็มาทำนวยรอย

294.3135
อ451ต
ด00194
หนังสือยาก
พ.32บ.9344

พระบาทไว้ที่เกาะไก่ริมหนองหารหลวง ทรงเทศนาไว้แก่ผู้ข้าว่า กิจโฉ มนุสส ปฏิลาโภ กิจฉ์ มัจจานชีวิตำ กิจฉ์สทฺธมฺ มสฺสวนำ กิจโฉ พุทธานมุปฺ ปาโท ดังนี้ และอธิบายให้แจ้ง บุคคลทั้งในวัฏฏสงสารนี้ จะให้ได้เกิดมาเป็นคนก็ยาก อนึ่งจะให้ได้พึงธรรมและรู้ธรรมก็ยาก อนึ่งจะให้ได้พบปะพระพุทธบาทสาสนาก็ยาก อนึ่งเหตุว่าอุปนิสัยแต่หลังไม่มี และบัดนี้เราทั้งหลายได้มาจวบมาพบพระอรหันตเจ้าทั้งหลาย ๕๐๐ พระองค์ และได้ก่ออุปมุงอุรังคธาตุพระพุทธเจ้าดังนี้ พวกเราพี่น้องก็จะดับทุกข์ในวัฏฏสงสาร ถึงพระปรินิพพานเบื้องหน้าไม่สงสัยเลย พระยาจุลนีพรหมทัศ พระยาอินทบัตถนคร พระยานันทเสน พระยาคำแดง ได้พึงพระคาถาอันพระยาสุวรรณพิงคละ กล่าววิสัชนา ก็มีใจชื่นชมบาน เหมือนบุคคลมารดด้วยน้ำทิพย์อันไม่รู้ตายนั้นแล พระยาจุลนีพรหมทัศมีทองคำ ๕๐๐ แผ่น หนัก ๓๐๐

พระยาอินทบัตถนคร มีเงินแป ๓ แสน พระยานันท-
เสนมีขันทองคำ ๓ หน่วย ๆ หนึ่งหนัก ๓ หมื่น พระยา
คำแดงมีเงินด้วง ๓ แสน คือ เงินตรา ท้าวพระยา
ทั้ง ๕ ก็บูชาพระยาสุวรรณพิงคละด้วยพระคาถาอันนี้
และพระยาและบทพระคาถา พระยาสุวรรณพิงคละ
ก็จูงแขน พระยาคำแดง พระยาจุลนีพรหมทัศ พระยา
อินทบัตถนคร จูงแขนพระยานันทเสนเข้าไปในเมือง
พระยาทั้ง ๕ ทุกคนแล้ว ก็ลาสั่งลากันไปจากภูกำพร้า
กลับไปสู่บ้านเมืองแห่งตนทุกคนแล กล่าวพระอร-
หันตเจ้า ๕๐๐ องค์ มีพระมหากัสสปเถรเจ้าเป็น
ประธานกับพระยาทั้ง ๕ ก่ออูปมุงไว้อุรังคธาตุที่ภูกำ-
พร้า ก็สำเร็จเท่านี้แล

ครั้งนั้น พระยาอินทร์ มีหมู่เทวดามากนักลงมา
สู่ภูกำพร้าจากดาวดึงส์สวรรค์เวลาหัวค่ำ พระยาอินทร์
จึงสั่งวิสุกรรมเทวบุตร์เขียนรจนาลายดอกลายเครือ
รูปเทวบุตร์เทวดา รูปพระยาอินตราเทวราช พระ

อาทิตย์ พระจันทร์ พระยาทั้ง ๕ ไว้ในอูปมุงทั้ง ๔ ด้าน ภายนอกให้แต้มเชียนพระอรหันต ๕๐๐ องค์ และรูปพระยาศรีสุทโธทนะมหามายา วิสาขา เทวบุตร์ ไว้ภายใน แล้วจึ่งสักการบูชาด้วยดอกไม้ต้นธรส๒ของหอมตุริยศ ดนตรีเครื่องเสพทั้งมวญ แล้วจึ่งให้นางเทวบุตร์ทั้งหลาย มีนางสุชาดาเป็นเค้าแต่งเครื่องอุบัฏฐาก มีขันแก้ว ๔ ใบ เครื่องแก้วแล้วด้วยทองคำทั้งมวญ ดอกบัว ดอกดิดวงทิพย์ไม่เหี่ยวแห้งประทิ่ป ๔ ดวงไม่รู้ดับตราบเท่า ๕,๐๐๐ พรรษา พระยาอินทร์และนางพ้าทั้ง ๔ เอาเข้าไปบูชาไว้ในอูปมุง ยกใส่ศีร์ษะแล้วจึ่งออกมา สั่งวิสุกรรมเทวบุตร์ให้จัดหาเทวบุตร์ เทวดาทั้งหลาย อันจะรักษายังอุรังคธาตุพระพุทธเจ้า วิสุกรรมเทวบุตร์จึ่งแต่งให้เทวบุตร์ ๖ ตน ๆ หนึ่งชื่อว่า วิจิตร์เสขา อยู่รักษาภายบนมีวิมานปราสาทตั้งอยู่อากาศ มีบริวาร ๑,๐๐๐ องค์ หนึ่งชื่อว่า วรรณกุมภา อยู่รักษาด้านเหนือ มีบริวาร

๑๐๐๐ องค์ หนึ่งชื่อว่า สารุธกา อยู่รักษาด้านตะวันออก มีบริวาร ๕๐๐ องค์ หนึ่งชื่อว่า ภุมิปฏิรุกขา อยู่รักษาด้านใต้ มีบริวาร ๕๐๐ องค์ หนึ่งชื่อว่า โพธิบัตตรุกขา อยู่รักษาด้านตะวันตก มีบริวาร ๕๐๐ องค์ หนึ่งชื่อว่า สุนทรธรณี อยู่รักษาของพระยาทั้ง ๕ บูชาอุรังคธาตุ อยู่ภายใต้ มีบริวาร ๕๐๐ ถัดนั้นยังมีเทพดามเหศักดิ์ ๓ องค์ มีเดชานุภาพมากนักอยู่รักษาอุรังคธาตุ อยู่ริมบึงข้างเหนือตะวันออก ๒ องค์ ๆ หนึ่งชื่อว่า ทักษิณรัฐา คือว่า เจ้าเมืองขวา องค์หนึ่งชื่อว่า สุตะสหัสสรัฐา คือว่า เจ้าแสนเมือง องค์หนึ่งชื่อว่า นาคกุฏวิถาร คือ เจ้าโต่งกว้าง อยู่ทิศตะวันออก ปากน้ำเซตกทิศใต้ และมเหศักดิ์ ๓ องค์นี้เป็นหูบ้านตาเมืองอยู่รักษาอุรังคธาตุศาสนาบ้านเมืองภิกษุสงฆ์ ข้าโอกาศทั้งหลาย และบุคคลผู้ใด คือว่า นักบวช และคนคฤหัสถ์เป็นผู้ได้กระทำบุญ รักษาศิล เมตตาภาวนา อันให้ทานอันใดอันหนึ่ง ให้ตรวจน้ำอุทิศไป

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสี

ถึงเทพดา ๖ องค์ แลมเหศักดิ์ ๓ องค์ เอาอุรังคธาตุ
๗ ๘๕ เบ็นที่พึ่ง แลปรารถนาเอาอันใด๋ก็ดี เทพดามเหศักด
ทั้งหลาย หากค้ำชูให้วุฒิจำเริญด้วยสมบัติเข้าของ
มีอายุยืนแก่บุคคลผู้ปรารถนานั้น แล

องค์พระธาตุเชิงชุม แลองค์พระธาตุพนม เกี่ยว
เนื่องกันมาแต่ปฐมบรมกัป ก็มีด้วยประการฉะนี้ แล
บทประพันธ์พระคาถา นมัสการพระธาตุพนมมีดังนี้
ปุริมาย ทิสาย กปฺ ปณฺ คิริสมิ์ ปพฺพเต มหากสฺสเป
ฐปิตำ พุทฺธอุรังคธา ตุ์ สิริสา นมามิ นโมธาตุ ห ท
ยำ อหำสามิ ฯ

สาธุ นิจจำ อุรงฺค นิพพานปจฺจโย โหตุ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ทรงธรรม

ถนนติวัต ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

นายสิงโต จันทร์ภาย เจ้าของและผู้พิมพ์โฆษณา

๑๕/๒/๔๐